

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen tavoitteet, lisätä tehokkuutta ja kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa, sekä laadukkaiden julkisten palvelujen turvaaminen, ovat näkemyksemme mukaan oikeansuuntaisia ja tavoiteltavia tavoitteita. Lakiuudistuksessa tulee kuitenkin turvata se, että uudistus kohdistuu tasapuolisesti kaikkiin toimijoihin ja siirtymä uuteen sääntelyyn toteutetaan hallitusti ja välttäen ylimääräisiä muutuskustannuksia.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Vähimmäisomistusvaatimus toteutuessaan tarkoittaisi yhtiöllemme nykyisen konsernirakenteen muuttamista, mistä on seurauksena suoranaisia muutuskustannuksia vähintään miljoona euroa. Osalle toiminnoista (varsinkin jos ne on jo yhtiöitetty) siirtyminen markkinaehtoiseksi on yksinkertaisempaa, mutta toisille toiminnoille tämä vaatii merkittäviä uudelleen järjestelyjä. Tässä arvioissa ei ole otettu kantaa muutuskustannuksiin, jotka aiheutuvat asiakkaillemme / omistajillemme.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Toimintokohtaisesti katsomme sen, onko perusteltua jatkaa inhouse-toimijana vai markkinaehtoisena.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Uudelleenjärjestelyjen yhteydessä on mahdollista uudistaa toimintamalleja tehokkaammiksi. Lyhyellä aikavälillä kustannukset ylittävät hyödyt.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

On määriteltävä riittävän pitkät siirtymäajat palveluiden hankkimiselle ja asiakassopimusten jatkamiselle. Asiakassopimuksille on myönnettävä siirtymäaika myös tilanteessa, jossa sidosyksikkö itse päättää markkinaehtoistua ennen siirtymäajan loppua.

On tärkeää kannustaa sidosyksiköitä tekemään rakennemuutoksia viivytyksettä, jotta ongelmia ei lykätä siirtymäajan loppuun ja vältetään kilpailutusten ”loppusuma”. Siirtymäaika voidaan kirjata lain voimaantulosäännöksiin niin, että lain siirtymäaika soveltuu myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin, markkinaehtoistumista koskeviin järjestelyihin ja sopimuksiin, jolloin käytännössä jo

vuoden 2025 aikana inhouse-palvelujen ostajat voivat muutostilanteessa väliaikaisesti jatkaa palvelujen ostamista ja luottaa siirtymäaikaan.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Yhtiön pitää arvioida eri toiminnot, selvittää mahdollisuudet kilpailukykyisiin inhouse-toimintoihin ja keskustella markkinatoimijoiden kanssa markkinaehtoistumisen mahdollisuudesta niin, että asiakkaiden palvelut pystytään turvaamaan mahdollisessa muutostilanteessa.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Kiinnitämme huomiota avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseen

lakiuudistuksessa. Kun hankintayksikkö arvioi toteutetaanko hankinta sidosyksikön vai markkinatoimijan kanssa, vai tuotetaanko palvelu itse, tulisi hankinnan kohteen yksikkökustannusten ja pitkän aikavälin kokonaiskustannusten olla läpinäkyviä. Tällä tavalla voidaan arvioida eri palvelutuottamisen mallien tehokkuutta aidosti.

Lisäksi uudistuksen yhteydessä on turvattava yhteishankintayksikön mahdollisuus keskittää palveluostoja ja avustaa hankintayksiköjä kilpailutuksissa.

Juola Ville
Numera Palvelut Oy